

Sidosyksikkösopimusten jatkaminen hankintalain siirtymäsäännöksen perusteella ja ilmoituksen tekeminen Valtiokonttorille

Aluehallitus 14.9.2026

6014/00.01.02.02/2026

Valmistelija

Rahoitusjohtaja Arto Jalkanen puh. 040 359 6841

Juristi Tarja Poikolainen, puh. 040 359 9483

Lainsäädäntötausta

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia (1397/2016, hankintalaki) muutettiin vuonna 2026 osana hankintalain uudistusta. Muutokset tulivat voimaan 18.6.2026.

Sidosyksiköitä koskeva keskeisin muutos sisältyy hankintalain (1397/2016) 15 §:ään, jossa säädetään hankintayksikön sidosyksiköltä tehtävistä hankinnoista (sidosyksikköhankinnat tai ns. in-house-hankinnat). Uudistuksen myötä osakeyhtiömuotoiselta sidosyksiköltä voidaan tehdä hankintoja ilman kilpailutusta vain, mikäli hankintayksiköllä on vähintään 10 prosentin suora omistusosuus sidosyksiköstä (15 §:n 2 momentti). Vaatimus ei koske muussa oikeudellisessa muodossa toimivia sidosyksiköitä, kuten hyvinvointiyhtymiä.

Omistusosuusvaatimuksen lisäksi kaikkien seuraavien edellytysten on täyttyttävä samanaikaisesti:

1. Muodollinen erillisyys ja itsenäisyys: Sidosyksikkö on hankintayksiköstä muodollisesti erillinen ja päätöksenteon kannalta itsenäinen yksikkö.
2. Määräysvaltakriteeri: Hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää yksikköön määräysvaltaa samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa.
3. Ulosmyyntiraja: Yksikkö harjoittaa enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on.
4. Yksityisen pääoman kieltö: Sidosyksikössä ei saa olla muiden kuin hankintayksiköiden pääomaa.

Vaikka hankintalain muutokset tulivat voimaan 18.6.2026, sidosyksiköiden 10 prosentin vähimmäisomistusvaatimusta sovelletaan vasta siirtymäajan jälkeen 1. päivästä heinäkuuta 2027. Eräiden erityistilanteiden osalta siirtymäaika voi jatkua 30.9.2029 saakka. Tämä pidennetty siirtymäaika koskee yksinomaan sidosyksiköitä, joiden pääasiallisena tarkoituksena on tuottaa lakisääteisiä, välittömästi henkeä ja terveyttä ylläpitäviä terveydenhuollon palveluja, terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaisia terveydenhuollon keskitetyn erikoisosaamisen palveluja taikka näiden palvelujen tuottamiseen tarkoitettuja tietojärjestelmiä.

Omistusosuusvaatimuksesta riippumatta hankintayksikkö voi tehdä uusia hankintalain 15 §:n mukaisia määräaikaista sopimuksia sidosyksikkönsä kanssa 30. päivään syyskuuta 2026 asti. Näiden sopimusten voimassaoloaika voi olla korkeintaan yksi vuosi. Edellytyksenä on, että muut hankintalain 15 §:n mukaiset sidosyksikkövaatimukset täyttyvät.

Mikäli hankintayksikön omistusosuus sidosyksikössä ei täytä hankintalain 15 §:n 2 momentissa säädettyä vähintään kymmenen prosentin vähimmäisomistusosuusvaatimusta, hankintayksikkö voi hyödyntää ennen lain voimaantuloa sidosyksikkönsä kanssa tekemiään sopimuksia 30. päivään kesäkuuta 2027 asti. Hankintayksikön tulee irtisanoa tällaiset sopimukset päättymään viimeistään mainittuna päivänä.

Poikkeuksellisesti sopimus voidaan irtisanoa päättymään vasta viimeistään 30. päivänä kesäkuuta 2030, jos sopimuksen irtisanomisesta olisi poikkeuksellisesti kohtuuttomia seurauksia tai sopimuksen irtisanomiseen liittyy merkittäviä taloudellisia riskejä, ja tähän on yleiseen etuun liittyviä pakottavia syitä. Tällaisena sopimuksena voidaan pitää erityisesti sellaisia tietojärjestelmäsopimuksia, jotka ovat organisaation ydintoiminnan tai lakisääteisten velvoitteiden kannalta kriittisiä, tai joissa hallitaan ja käsitellään laajasti toiminnan kannalta keskeisiä tai arkaluonteisia tietoja ja joiden häiriötön toiminta on välttämätöntä palveluiden tuottamiseksi tai asiakasturvallisuuden varmistamiseksi. Poikkeuksen soveltaminen on mahdollista myös silloin, kun sopimuksen ennaikainen päättäminen voisi vaarantaa kyberturvallisuuden. Poikkeus on yleinen ja toimialasta riippumaton, ja sitä voidaan soveltaa myös terveystoimen toimialalla.

Hankintayksikön, joka aikoo hyödyntää tätä poikkeusmahdollisuutta, tulee tehdä asiasta ilmoitus Valtiokonttorille viimeistään 30. päivänä syyskuuta

2026. Ilmoitus tehdään Valtiokonttorin asettamalla verkkolomakkeella. Ilmoituksessa on esitettävä perustiedot hankintasopimuksesta — kuten sopijaosapuolet, sopimuksen tunnistetiedot, sopimuksen kohde ja arvo, sopimuskausi sekä hankintayksikön omistususuus sidosyksiköstä — sekä perusteet sille, miksi sopimusta on tarpeen jatkaa enintään 30. päivään kesäkuuta 2030 saakka. Mikäli ilmoitusta ei tehdä määräaikaan mennessä, hankintayksikön tulee irtisanoa sopimus päättymään yleisen siirtymäajan puitteissa viimeistään 30. päivänä kesäkuuta 2027. Valtiokonttori julkaisee tiedot tehdyistä ilmoituksista verkkosivuillaan. Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on toimivalta harkita yksittäistapauksessa edellytyksiä käynnistää yksityiskohtaisemmat valvontatoimenpiteet.

Vaikutukset hyvinvointialueelle

Muutos kohdistuu erityisesti yhteisesti omistettuihin palveluyhtiöihin, joissa omistajatahojen omistususuudet ovat pieniä. Mikäli hyvinvointialueen omistususuus jää alle 10 prosentin, yhtiö ei lähtökohtaisesti enää täytä hankintalain mukaista sidosyksikköedellytystä kyseisen omistajan osalta. Tällöin palvelujen hankkiminen edellyttää kilpailutusta tai omistus- ja yhtiörakenteiden uudelleenjärjestelyä.

Hyvinvointialueen näkökulmasta uudistus edellyttää kaikkien sidosyksiköiden ja yhteisomisteisten palveluyhtiöiden omistusrakenteiden tarkastelua sekä mahdollisten omistusjärjestelyjen, palvelutuotannon vaihtoehtojen ja kilpailuttamistarpeiden arviointia ennen siirtymäajan päättymistä.

Etelä-Savon hyvinvointialueella on omistuksessaan sekä 10 %:n omistususuusvaateen täyttäviä yhtiöomistuksia sekä sellaisia, joiden omistus jää alle 10 %:n. Hyvinvointialue on selvittänyt ne sopimukset, joille jatkoaika on välttämätön, koska irtisanomisesta 30.6.2027 mennessä olisi hyvinvointialueelle kohtuuttomia seurauksia ja merkittäviä taloudellisia riskejä.

Lisäaikaa ehdotetaan haettavaksi Valtiokonttorilta seuraavien yhtiöiden kanssa tehtyihin ja jatkoajan kannalta välttämättömiin sopimuksiin:

- 2M-IT Oy
- DigiFinland
- Hyvil Oy

- Istekki Oy
- Maakuntien tilakeskus Oy
- Numera Palvelut Oy (Tempore)
- Sakupe Oy
- Servica Oy
- Tiera Oy

Toimivalta

Hallintosääntö 9 §

Hyvinvointialuejohtajan esitys:

Aluehallitus päättää

1) hakea Valtiokonttorille tehtävällä ilmoituksella pidennetyn siirtymäajan käyttämistä ja

2) valtuuttaa konsernipalveluiden toimialajohtajan yksilöimään sopimukset ja tarvittaessa nimeämään mahdolliset muut sidosyksiköt sekä tekemään ilmoituksen Valtiokonttorille viimeistään 30.9.2026.

Päätös:

Tiedoksi